

Nr 750

Av herr Bergman m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 50, angående universitetens och högskolornas organisation och förvaltning m. m.

(Lika lydande med motion nr 912 i Andra kammaren)

I Kungl. Maj:ts proposition nr 50 år 1964 framlägges förslag rörande dels organisationen av universitets- och högskoleväsendets centrala ledning, dels de enskilda universitetens och högskolornas organisation och förvaltning. Bland annat föreslås en organisation av ämnesgruppen matematik, fysik, kemi och teoretisk fysik vid Göteborgs universitet och Chalmers tekniska högskola, som innebär väsentliga förändringar i förhållande till nuläget.

Den första professuren i matematik vid Göteborgs universitet tillkom år 1956, och vid samma tidpunkt startade den i samverkan mellan de göteborgska läroanstalterna bedrivna utbildningen av filosofie studerande i ämnena fysik, kemi och teoretisk fysik. I proposition 119 år 1960 förordade departementschefen inrättandet »i Göteborg av en permanent organisation för matematisk-naturvetenskaplig forskning och undervisning i viss samverkan med Chalmers tekniska högskola». Hans förslag innebar en delning av universitetets filosofiska fakultet i en humanistisk och en matematisk-naturvetenskaplig fakultet, varefter den sistnämnda successivt skulle utbyggas, och han fortsatte: »För att åstadkomma en ändamålsenlig utbildnings- och forskningsorganisation beträffande ämnena matematik, teoretisk fysik med mekanik, fysik och kemi anser jag i likhet med utredningen och åtskilliga remissinstanser det vara betydelsefullt och välbetänkt, att den lokalmässiga utbyggnaden sker gemensamt för universitetet och Chalmers tekniska högskola.» Efter vederbörliga beslut startade den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten vid Göteborgs universitet den 1 juli 1961, och den består för närvarande dels av åtta professorer eller laboratorer, som representerar geografi, oceanografi och de biologiska ämnena, dels av åtta i detta sammanhang aktuella professorer, nämligen två i matematik, en i teoretisk fysik och fem i kemiens olika delar. Enligt bemyndigande har fakulteten som ledamöter (utan inskränkningar i befogenheter) invalt de professorer i geologi, fysik, matematisk statistik och numerisk analys, som är uppförda på Chalmers stat men bär ansvaret även för undervisning av filosofie studerande. Organisationen är sålunda för närvarande olikformig på så sätt att medan i ämnet fysik all personal och alla anslag anvisas över den tekniska högskolan, så bedrivs verksamhet i matematik, teoretisk fysik och kemi med personal och medel helt administrerade av universitetet, men i lokalmässig samordning med Chalmers. (Såväl universitetet som Chalmers har dock i petita gjort framställning om överförande av en fysikprofessur

med tillhörande personal till universitetet.) Naturligtvis har ej samarbetet mellan högskolorna och universitetets institutioner inskränkt sig till lokalutnyttjande utan även gällt gemensamma seminarier etc.

Universitetsutredningen föreslog en gemensam förvaltning för universitetet och Chalmers samt en samarbetsnämnd med styrelsefunktion för de gemensamma institutionerna. Propositionens skrivning ger vid handen, att båda dessa förslag mött ett bestämt motstånd från läroanstalterna. Av remissutlåtandena framgår, att såväl Chalmers som universitetet tillstyrkt samarbetsnämnden, men avstyrkt den gemensamma förvaltningen av praktiska skäl. Det bör dock observeras, att dessa avstyrkanden byggde på antagandet att gemenskapen mellan institutionerna skulle bestå i den av 1960 års riksdag beslutade lokalgemenskapen och att i övrigt samarbetet skulle ske inom institutionsgrupper.

Att vissa svårigheter uppkommit under nu rådande provisorier är lättförståeligt, men man har i Göteborg med stora förhoppningar sett fram mot en definitiv organisation av denna ämnesgrupp, som skulle möjliggöra en utveckling tillfredsställande såväl för företrädare för den matematisk-naturvetenskapliga som den tekniska inriktningen. Denna dubbla anknytning markeras också av departementschefen i proposition nr 50 när det gäller petitabehandlingen: från sektionsgrupper i Göteborg skall dessa inges såväl till fakultetsberedningen för matematik och naturvetenskap som till fakultetsberedningen för de tekniska vetenskaperna.

På det lokala planet föreslås nu en helt annan ordning: existerande universitetsinstitutioner inom detta fält skall försvinna från den 1 juli, varvid så gott som all deras personal och alla deras materiella resurser (lokaler, utrustning, anslag) överföres till Chalmers tekniska högskola. De härefter uppkommande s. k. gemensamma institutionerna skall förvaltas under överinseende av Chalmers rektor, och prefekt skall utses av denna högskolas konsistorium. Genom denna anordning anser departementschefen, att behovet av en samarbetsnämnd mellan läroanstalterna bortfaller och att detsamma gäller den gemensamma förvaltningen. Den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten skall »bevaras såsom en universitetsfakultet med ansvaret för utbildningsinnehåll och utbildningsorganisation inom ramen för stadgan angående filosofiska examina». Chalmers tekniska högskola »skall ha att tillse, att erforderliga personella och materiella resurser ställes till förfogande för dels den inom universitetets matematisk-naturvetenskapliga fakultet bedrivna utbildningen, dels de ifrågavarande, vid universitetet anställda professorernas, laboratorernas och docenternas forskning».

Detta är en konstruktion, som förefaller både egenartad och otillfredsställande, och den synes ej heller vara tänkt att bestå under någon längre tid. Någon likartad anordning föreslås ej heller vid andra lärosäten, och den skulle bortsett från övriga nackdelar innebära att Göteborg ställs i ett oförmånligt rekryteringsläge under en viktig uppbyggnadsperiod. Ett provisorium av denna art riskerar sålunda utvecklingen på längre sikt. Uppenbart

är, att samarbete bättre befordras under ledning av organ, där samtliga intressenter är representerade och likaberättigade. Propositionen ansluter sig till universitetsutredningens uppfattning av institutionerna som de egentliga arbetsenheterna för såväl forskningen som utbildningen vid universitet och högskolor. Som ovan nämnts skall i Göteborg finnas endast en institution i varje ämne, gemensam för läroanstalterna. Ur rationell synpunkt förefaller det uppenbart, att om arbetsenheterna är gemensamma även organen för dessas administration och ledning bör vara gemensamma. Den synpunkt som vissa remissinstanser framför att gemenskapen berör en mycket liten del av totalaktiviteten förefaller ej övertygande, då antalet professorer och laboratorer vid de båda läroanstalterna som är knutna till den gemensamma sektorn överstiger trettio. Vidare och av större vikt är att man har anledning att vänta sig att utvecklingen kommer att medföra, att allt större och flera områden kommer att få intresse över fakultetsgränserna. Propositionens förslag till infogande av gemensamma institutioner i den akademiska organisationen löper således risk att menligt påverka ej blott den nu bedrivna verksamheten utan även den framtida utvecklingen oavsett om den betraktas ur teknisk eller allmän vetenskaplig synpunkt.

När det gäller den lokala styrelseorganisationen framhåller departementschefen att den enklaste och naturligaste lösningen av problemen vore att sammanföra universitet och teknisk högskola till *en* läroanstalt med en rektor och ett konsistorium. Denna lösning avböjes, i huvudsak med motiveringen att något sådant förslag ej föreligger. I stället föreslås en annan outredd lösning, som ej rekommenderats av någon instans. Den innebär att tills vidare skall förvaltningar byggas ut oberoende på två läroanstalter och tills vidare skall också personal på institutioner som nu fungerar utmärkt överföras till annan förvaltning och ställas under ny ledning. Detta skall ske i stor hast, och därefter skall inom en nära framtid en ny omställningsprocedur inledas.

Att det nuvarande läget ej framtvingar ett omedelbart ställningstagande framgår av att propositionen ej innehåller förslag om motsvarande åtgärder i Lund, där man har samma dubbla inriktning som i Göteborg.

Med hänvisning till ovanstående hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en skyndsamt utredning om en lämplig integration av universitetet i Göteborg och Chalmers tekniska högskola,

att Kungl. Maj:ts förslag om överförande av personal och anslag mellan universitetet och Chalmers tekniska högskola, i avvaktan på de förslag utredningen kan föranleda, icke måtte bifallas.

Stockholm den 15 april 1964

Per Bergman

Ingrid Segerstedt Wiberg

Torsten Andersson
